

"הסכמת הרצליה"

גישה לתעדוף תכניות לחיזוק החברה בישראל

"כנס הרצליה" השמיני על מאזן החוסן והביטחון הלאומי

ד"ר קרנית פלוג

21.01.08

הרעיון:

➤ **”קופנהגן קונצנזוס”** הוא פרויקט, שביקש לכוון סדרי עדיפויות על מנת לקדם רווחה גלובלית ע”י שימוש במתודולוגיות, המבוססות על תיאורית כלכלת רווחה:

- במאי 2004 התכנסו 8 כלכלנים, מתוכם שלושה חתני פרס נובל, והתבקשו לענות על השאלה: “לו היו ברשותכם 50 מיליארד דולר, מה לדעתכם הייתה הדרך הטובה ביותר להוציא אותם לטובת האנושות?” על המשתתפים היה לדרג לפי העדיפות הכלכלית 17 נושאים, שהיו מונחים על סדר היום העולמי.

מהי הסכמת הרצליה?

➤ מומחים מתחומים שונים כונסו לדון בנושא סדר קדימויות תקציבי על בסיס הערכת האתגרים העומדים בפני החברה בישראל.

- הוצגו בפני המשתתפים צרכים מתחומים שונים, והיה עליהם לדרגם ע"פ סדר חשיבותם, באמצעות הערכה סובייקטיבית של עלות מול תועלת.
- הועמדו לחלוקה 6 מיליארד ₪. הנחת העבודה היא שהתוספת תגיע ל"הבשלה מלאה" בעוד 3 שנים (ותיווסף לתוספות הנגזרות מ"הטייס האוטומטי" בתקציב).
- רשימת המשתתפים ב"הסכמת הרצליה":

מומחים:

- מר קובי הבר
- ד"ר מיקי הרן
- פרופ' דב צ'רניחובסקי

פאנליסטים:

- מר דוד ברודט
- ד"ר דניאל גוטליב
- פרופ' מנואל טרכנברג
- פרופ' רפי מלניק
- ד"ר קרנית פלוג
- מר סבר פלוצקר
- ד"ר יעקב שיינין

התחומים שעלו על הפרק ועלותם

עלויות הסעיפים המיועדים לתעדוף ע"י חברי הצוות,

חושב ע"י מר קובי הבר:

קטגוריה	עלות
ביטחון אישי	עלותם של 1,000 שוטרים מסתכמת ב-250 מיליון ₪ באופן שוטף. עלות חד פעמית של טיוב טכנולוגיה למשטרה – 0.5 מיליארד ₪; 1.3 מיליון ₪ דרושים בכדי למגן את כל הבתים באזור עוטף עזה.
בריאות	עלות טיוב מערכת הבריאות, 580-600 מיליון ₪. שדרוג מערכת חדרי המיון בבתי חולים – 500 מיליון ₪ (חד פעמי).
חינוך	עלותו השנתית של חינוך חובה חינוך מגיל 3 עד 5 : 1 מיליארד ₪. עלות השגת היעד של גודל כיתות סביר של 35 תלמידים בכיתה היא 1.5 מיליארד ₪ (חד פעמי) כהשקעה שתימשך לאורך 5 שנים. 1.5 מיליארד ₪ נוספים דרושים לבינוי כיתות באופן חד פעמי. בכדי להחזיר את 80,000 השעות שקוצצו לאחרונה בחינוך העל יסודי דרושים 0.5 מיליארד ₪.
איכות הסביבה	תקציב המשרד הוא 200 מיליון ₪ בשנה. בסכום של עוד 100 מיליון ₪ ניתן יהיה ליצור מהפיכה.

דברי קובי הבר - המשך

קטגוריה	עלות
רווחה – טיפול באוכלוסיות חלשות	בתקציב הנוכחי אנו מוציאים כ- 500-600 מיליון לשנה. כל גידול יעשה מהפך.
תשתיות	המשק יכול לעכל תוספת בסדר גודל של עד 1 מיליארד ₪ בשנה.
השכלה גבוהה	תוספת בסכום של 1.5 מיליארד ₪ תיתן מענה לצרכי המערכת. מתחייבת גם העלאה של שכר הלימוד. תהליך ההעלאה צריך להיות ארוך מ-3 שנים.
רווחה אחרת	הקמת יישובים לפזורה הבדואית מוערכת ב 1.5-2 מיליארד ₪. שיפור התשתיות במגזר הערבי מוערך ב-500 מיליון לערך. לגבי המגזר החרדי: במאה מיליון ₪ ניתן לעשות מהפיכה בהכשרה תעסוקתית למגזר. כדאי לסבסד מקומות עבודה בפריפריה, כל עוד הם מעל לשכר הממוצע במשק. גודל מומלץ למענקי איזון שיופנו לפריפריה צריך לעמוד על 4 מיליארד ₪.

פרופ' דב צ'רניחובסקי:

- הגידול בהוצאה הציבורית איננו מפצה על שינויים דמוגרפיים, ולא על שינויי מחירים יחסיים של שירותי הרפואה.
- בהשוואה לחו"ל חלקו של המימון הציבורי בישראל הוא מן הנמוכים בעולם המערבי המפותח.
- ב-2.4% מבתי האב בשכבות החלשות (כ-161,000 נפש) ההוצאה על שירותי הרפואה מגיעה לכ-20% מסך הוצאות משק הבית. ההוצאה הפרטית על שירותי הרפואה מעמיקה את העוני וניתנת לכימות כהטלת מס בשיעור של כ-7% על משפחות החיות מתחת לקו העוני.
- תכנית לתיקון המגמה צריכה לכלול רפואת שיניים (כמיליארד ₪), ביטוח משלים חובה (כמאה מיליון ₪ ביישום מיידי), ביטוח סיעודי ממלכתי לקשישים (עד כ-3.5 מיליארד ₪ ביישום הדרגתי למשך עשור) התערבויות ממשלתיות באיזורי פריפריה (400 מיליון ₪ בשנה) וכן בית חולים נוסף בנגב (400 מיליון ₪ במשך 3 שנים עם גירעון תפעולי של כ-20 מיליון ₪).
- בתחום החינוך, מומלץ לחזור להקצאה דיפרנציאלית לפי צרכים, בעלות של 700 מיליון ₪. בבנייתם של שירותי רווחה חברתיים יש ליצור הקצאה דיפרנציאלית ופחות מותנית בגבייה מקומית ביישובי המיעוטים, בעלות של כ-100 מיליון ₪.

ד"ר מיקי הרן:

אתגרים וסכנות:

ישראל היא אחת המדינות הצפופות ביותר במערב. אתגריה: **מקורות המים המועטים והמזוהמים, התחממות כדור"א וזיהום האויר, צמצום המרחב הציבורי.** יש להגן על המרחבים הפתוחים, לספק מענה לאתגר סילוקה של פסולת עירונית, תעשייתית וחקלאית ולטפל בהתאדות של מאגרי מים טבעיים.

תחומי התערבות ממשלתית אפשריים:

- **טכנולוגיה.** יש להשקיע בטכנולוגיה נקייה ולתמוך בחינוך מדעי.
- **בסוגיית התחממות כדור"א,** יש לחתור למציאת אנרגיה חלופית ולשנות את התלות הכלכלית בנפט הגולמי. יש לנצל את הסובסידיות שתציע ארה"ב ואחרים כדי לפתח טכנולוגיה ירוקה. יש לבצע הפחתת מיסים על אמצעי תחבורה ירוקים ולמסות תחבורה שאיננה ידידותית לסביבה.
- לסיכום, יש צורך בהתערבות אקטיבית ממשלתית לשיפור איכות הסביבה בהיקף תקציבי של **300 מיליון ₪.** יש לעודד מחזור, ושימוש יעיל של כסף בשימור המרחב הציבורי ולהשקיע בחינוך מונע וידידותי למטרה. טוב תמיד להשאיר את ההשקעה הגדולה למגזר הפרטי. יש לעודדו להשקיע בעצמו בפיתוח אנרגיה חלופית.

סיכום העלויות של התכניות לפי קטגוריות

הוצאה שוטפת	הוצאה חד פעמית	קטגוריה ההוצאה
0.5	1.55	ביטחון אישי
5.6	0.9	בריאות
4.3	2.6	רווחה
2.2	3	חינוך
1.5	-	השכלה גבוהה
0.4	-	איכות הסביבה
1	-	תשתיות
15.5	8.05	סה"כ

לאחר שהוצגו הנתונים לעיל, הוגדרו מחדש התחומים אותם יהיה על הצוות לדרג:

- **חינוך**
- **בריאות**
- **"אג'נדה": קידום התעסוקה, צמצום העוני (כולל טיפול באוכלוסיות מיוחדות)**
- **איכות הסביבה**
- **פיתוח תשתיות וענפי משק**
- **ביטחון אישי**
- **עלייה וקליטה**
- **פיתוח אזורי (נגב וגליל)**
- **השכלה גבוהה, מדע, מו"פ וטכנולוגיה**
- **רווחה אחרת (מלבד נושאי ה"אג'נדה")**

השאלונים אותם היה על חברי הצוות למלא

טופס 1: דירוג קדימויות

עליכם לדרג, בטור הדירוג האישי, את הקטגוריות הבאות של הוצאה ממשלתית לפי סדר קדימויות לאומי (1- קדימות גבוהה; 10 - קדימות נמוכה).

ממוצע קבוצתי	דירוג אישי	קטגוריה
		חינוך
		בריאות
		רווחה
		איכות הסביבה
		תשתיות וענפי משק
		ביטחון אישי
		עלייה וקליטה
		פיתוח אזורי- נגב וגליל
		השכלה גבוהה, מדע וטכנולוגיה, מו"פ.
		"אג'נדה": קידום התעסוקה, צמצום העוני, מיקוד באוכלוסיות מיוחדות

טופס 2: דירוג "עלות תועלת"

עליכם לדרג את הקטגוריות הבאות של הוצאה ציבורית לפי שיקול של עלות תועלת- נא לסמן ב-X את המשבצת המתאימה לכל קטגוריה בהתאם לרמת התועלת שניתן להשיג שלקל של הוצאה ממשלתית טוב מאד- ניתן להשיג תועלת רבה.
טוב- ניתן להשיג תועלת חיובית אך לא רבה
בינוני- ניתן להשיג מעט תועלת
רע- תועלת אפסית

קטגוריה	טוב מאד	טוב	בינוני	רע
חינוך				
בריאות				
רווחה				
איכות הסביבה				
תשתיות וענפי משק				
בטחון פנים				
עלייה וקליטה				
פיתוח אזורי- נגב וגליל				
השכלה גבוהה, מדע וטכנולוגיה, מו"פ.				
"אג'נדה": קידום התעסוקה, צמצום העוני, מיקוד באוכלוסיות מיוחדות				

טופס 3: הקצאת תקציב לציון פרויקטים

עליכם להקצות שני מיליארד ₪ לשנה על פני 3 שנים, לקטגוריות שונות של הוצאה ממשלתית. לכל קטגוריה תוכלו/י לצייין עד שני פרויקטים מרכזיים בתחום.

שנה 3	שנה 2	שנה 1	קטגוריה
			1. חינוך סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			2. בריאות סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			3. רווחה סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			4. איכות הסביבה סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			5. תשתיות וענפי משק סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			6. ביטחון פנים סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			7. עלייה וקליטה סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			8. פיתוח אזורי-גב וגליל סה"כ ההוצאה: פרויקט א': פרויקט ב':
			9. השכלה גבוהה, מדע וטכנולוגיה, מו"פ. פרויקט א': פרויקט ב':
			10. "אג'נדה": קידום התעסוקה, צמצום העוני, קידום אוכלוסיות מיוחדות. פרויקט א': פרויקט ב':
2000	2000	2000	סה"כ במיליוני ₪

סה"כ 6 מיליארד

(בהנחות מסוימות זהו הסכום שהתווסף להוצאה התקציבית בתוך 3 שנים מעבר למה שנגזר מהגידול באוכלוסייה).

תוצאות

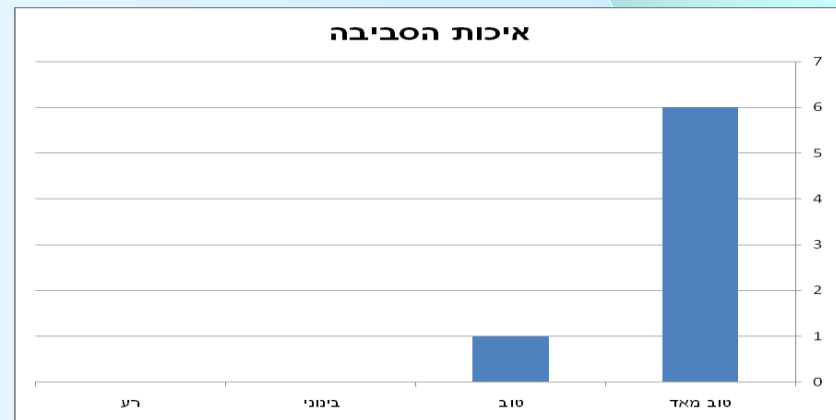
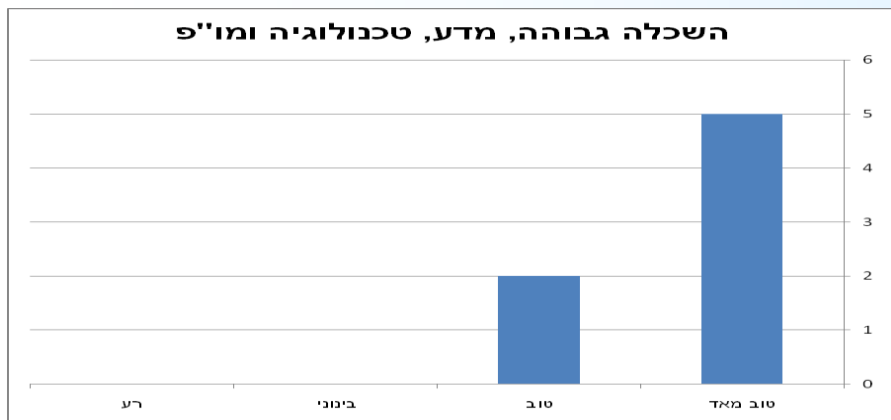
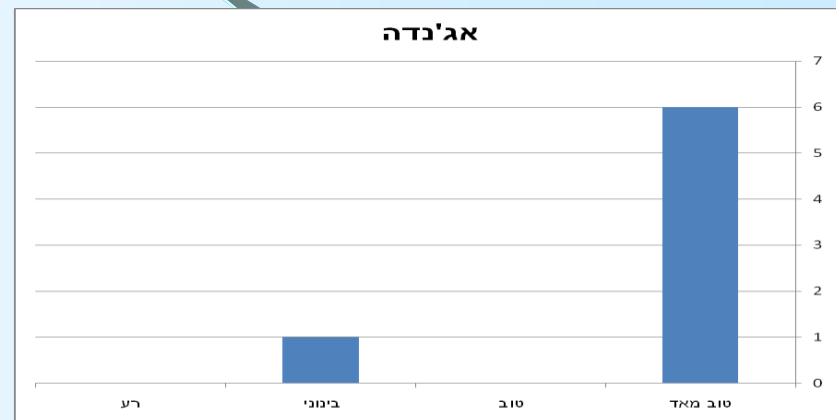
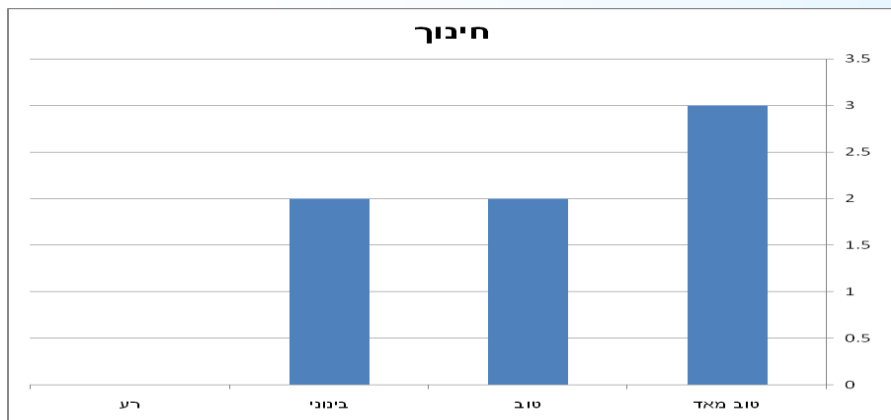
דירוג לפי קדימויות

דירוג הקטגוריות הבאות של הוצאה ממשלתית לפי סדר של קדימויות לאומי
1- קדימות ראשונה, 10- קדימות אחרונה

ממוצע	קטגוריה
1.57	1 חינוך ^[1]
2.85	2 אג'נדה (קידום התעסוקה, צמצום העוני וטיפול באוכל מיוחדות)
4.2	3 השכלה גבוהה, מדע, טכנולוגיה ומו"פ
5.2	4 איכות הסביבה
5.6	5 פיתוח אזורי- נגב וגליל
5.7	6 תשתיות וענפי משק
5.8	7 ביטחון אישי
6.1	8 רווחה ^[2]
6.7	9 בריאות
9.2	10 עלייה וקליטה

דירוג על פי "עלות תועלת"

דירוג הקטגוריות בהתאם לרמת התועלת שניתן להשיג משקל של הוצאה ממשלתית מדורגות בין טוב מאד (ניתן להשיג תועלת רבה) ורע (תועלת אפסית). בגרפים הבאים מוצגות הקטגוריות בצירוף השכיחות - כמה ממשותפי הפורום מאמינים כי התועלת הינה טובה מאד, טובה, בינונית, או רעה.

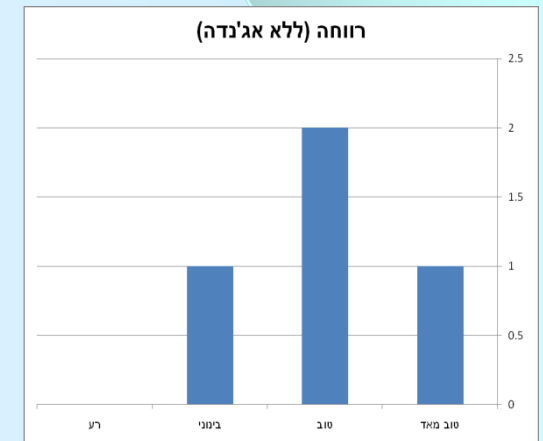
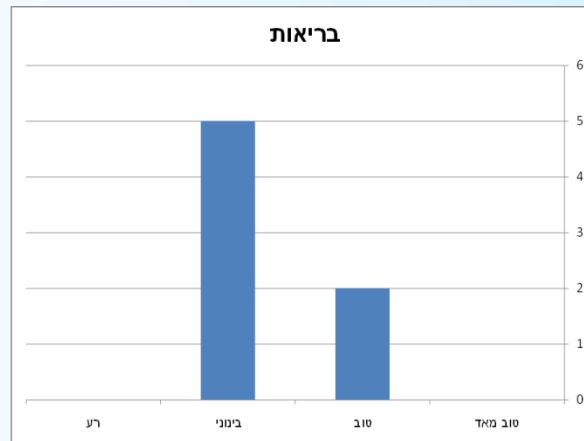
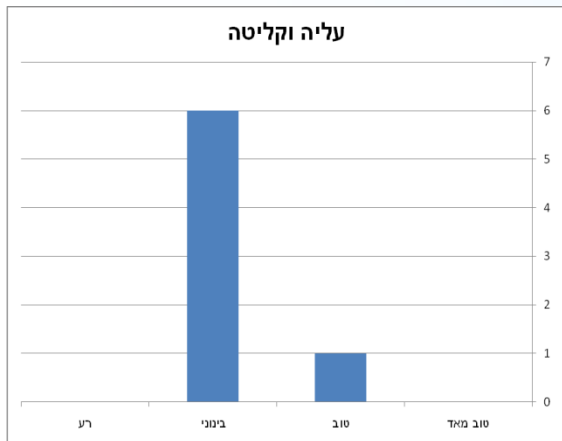
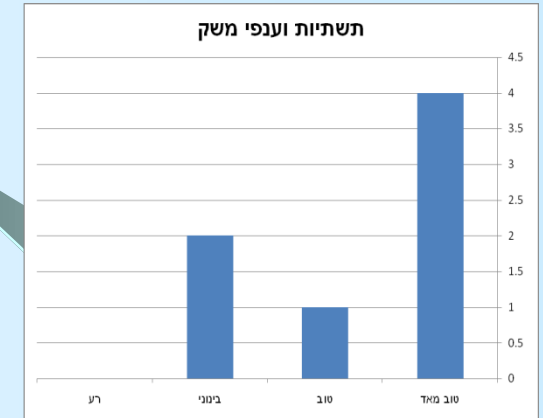
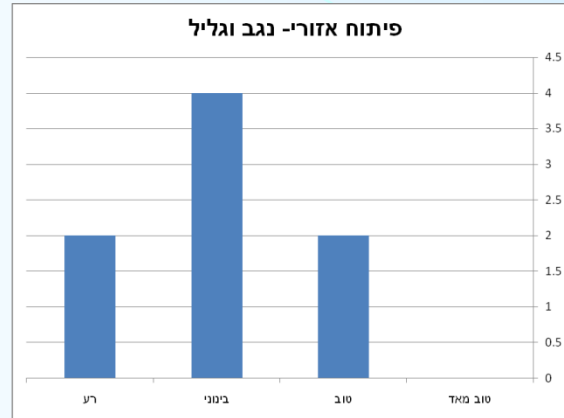
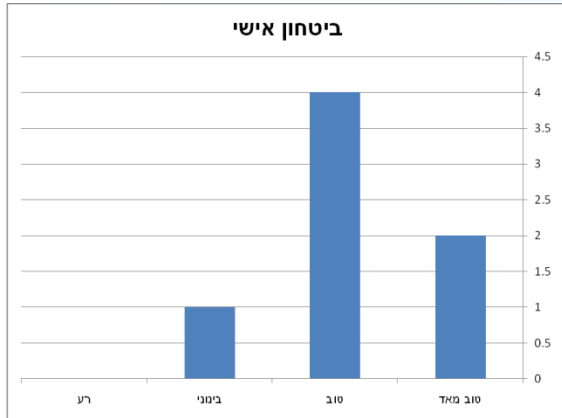

רע

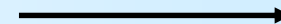
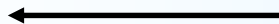

טוב מאד

דירוג לפי "עלות תועלת" - המשך

רע

טוב מאוד

הקצאת התקציב

חברי הפורום חילקו את התוספת לתקציב במדינה בסך 6 מיליארד ₪ למשך 3 שנים בין הקטגוריות להוצאות הממשלה. הנתונים בטבלה זו הינם ממוצע חברי הפורום שהתקבל במיליוני ₪.

ממוצע	קטגוריה
1547.9	1 חינוך ^[1]
1112.2	2 אג'נדה (קידום התעסוקה, צמצום העוני וטיפול באוכ' מיוחדות)
926.5	3 השכלה גבוהה, מדע, טכנולוגיה ומו"פ
576.5	4 ביטחון אישי
497.9	5 תשתיות וענפי משק
490.7	6 רווחה ^[2]
419.3	7 בריאות
397.9	8 איכות הסביבה
31.1	9 פיתוח אזורי- נגב וגליל
0	10 עלייה וקליטה
6000	סה"כ

[1] ללא השכלה גבוהה

[2] ללא האג'נדה